

بررسی شیوه‌های عملیات روانی علیه ایران از نظر نیروهای نظامی*

محمد باقرحبی*، حمید رضا حاتمی**

چکیده

مقدمه: دشمنان جمهوری اسلامی ایران پس از ناکامی در تهدید سخت به بهره‌گیری از عملیات روانی و راهبرد جنگ نرم روی آورده‌اند. یکی از عوامل موثر بر عملیات روانی و مقابله‌ی با آن شناخت شیوه‌های عملیات روانی است. طرح پژوهشی حاضر در صدد است تا به این پرسش پاسخ دهد که مهمترین شیوه‌های عملیات روانی دشمن علیه ایران کدام است؟

روش: روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی است. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است که از طریق اعتبار محتوایی و آزمون کرنباخ اعتبار سنجی شده است. جامعه آماری شامل کارکنان یک واحد نظامی است. انتخاب نمونه‌ها به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. حجم نمونه برابر 1055 است. از ابزارهای آماری، میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد، آزمون مجذور خی به منظور مقایسه متغیرهای کیفی و شمارشی استفاده شده است.

یافته‌ها: از نظر نمونه مورد بررسی شیوه‌های عملیات روانی دشمن به ترتیب اهمیت از طریق اقدامات فرهنگی و اقتصادی سپس اقدامات سیاسی و امنیتی و در نهایت از طریق اقدامات نظامی علیه کشور اعمال می‌شوند.

نتیجه‌گیری: پرداختن به موضوع عملیات روانی و روش‌های مقابله با آن در نیروهای نظامی بسیار ضروری است. شناخت تکنیک‌های عملیات روانی و طرح‌های مقابله‌ای در حوزه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی از اولویت برخوردار است.

کلید واژه‌ها: شیوه‌های عملیات روانی، نیروهای نظامی.

* این تحقیق با حمایت مالی مرکز تحقیقات علوم رفتاری دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) در سال 87 انجام شده است که بخشی از اطلاعات آن در این مقاله ارائه شده است.

استادیار گروه روانشناسی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، و همکار مرکز تحقیقات علوم رفتاری. Email: Hobbi1385@gmail.com

مقدمه

اهمیت ویژه ای بر خوردار است (کوکر، 2007). بنابراین، می توان نتیجه گیری کرد که یکی از اقدامات پیشگیرانه مهم در جنگ روانی به خصوص در سطح فرماندهان افزایش آگاهی از روش ها و ساز و کارهای جنگ روانی است. آگاهی از روش های جنگ روانی دشمن منجر به افزایش آمادگی در نیروهای خودی می گردد به نحوی که نیروهای نظامی به ویژه در صحنه جنگ خواهند توانست، ابتکار عمل را به دست بگیرند و دشمن را وادار به عکس العمل نمایند (مرادی، 1383). از این روست که نیروهای نظامی در برنامه های آموزشی مقالات متعددی را در خصوص جنگ روانی مطالعه می کنند، آموزش هایی را در مراکز آموزشی در یافت می کنند و با آن دسته از عناوینی که ممکن است علیه آنها در جنگ به کار برده شود آشنا می شوند (کریمی نیا، 1383). برای مثال روسیه تاثیر شمار زیادی از ویروس های روانی را بر روی نیروهای مسلح مورد مطالعه قرار داده و نتایج آن را به صورت آموزشی در اختیار نیروهای مسلح خویش قرار می دهد تا میزان مصونیت آنها را در قبال جنگ های روانی دشمن افزایش دهد (لی وایت، 1382). در این ارتباط مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران، به خصوص نیروهای مسلح بایستی بیش از گذشته خود را در حراست از مرزهای فیزیکی و روانی مردم مسئول دانسته و برای مقابله با تهدیدات، خود را آماده و مهیا سازند. از اینرو ایجاد واحد عملیات روانی در سه حوزه امنیتی، دفاعی و فرهنگی با هدف انجام عملیات روانی علیه دشمن و مقابله با جنگ روانی دشمن با جدیت دنبال شود (معاونت فرهنگی سپاه، 1384).

مفهوم عملیات روانی

کارشناسان، معانی متفاوتی را برای مفهوم عملیات روانی ارائه کرده اند. لاینبرگ^۱ در سال 1948 تعریفی از عملیات روانی ارائه داد. وی می گوید: «عملیات روانی شامل استفاده از تبلیغات بر ضد دشمن است همراه با اقدامات دیگری که دارای ماهیتی نظامی، اقتصادی یا سیاسی است، در صورتی که نیازمند اموری باشد که تبلیغات آن را کامل سازد.» ژنرال مارک کلارک می گوید: «به طور کلی عملیات روانی شامل هر عملی

مقابله کارآمد در جنگ روانی مستلزم شناخت و آگاهی از اجزاء و شیوه های این درگیری است. در ادبیات جنگ روانی آمده است، اولین کسی که اصطلاح جنگ روانی را به کار برد تحلیل گر نظامی بریتانیایی فولر در سال 1920 بوده است. اگرچه، جنگ روانی برای نخستین بار در جنگ جهانی دوم به صورت گسترده ای به کار گرفته شد (فلیپ گاتنر، 1373). در حال حاضر پیشرفت های تکنولوژیک در علم ارتباطات و همچنین علم سنجش افکار و تحلیل اطلاعات این امکان را فراهم کرده است تا جنگ روانی جدید با قابلیت پیش بینی و کنترل بیشتری به اجرا گذارده شود. از اینرو، پیش بینی پیشرفت های آینده در زمینه نرم افزاری و سخت افزاری، سرعت تبادل و حجم اطلاعات بیانگر آن است که در آینده نزدیک شاهد تحولی با محوریت تغییر در آگاهی و پردازش اطلاعات در عرصه جنگ روانی خواهیم بود. از این رو باید جنگ روانی را بیش از گذشته مورد توجه قرار داد (بیابان گرد، 1383). آگاهی یکی از عناصر اصلی در عملیات روانی است که می تواند بر انگیزش، کنترل و نفوذ در عملیات روانی تاثیر بسزایی داشته باشد (پریس، 2001) و در کسب موفقیت عملیات روانی نقش مهمی ایفا نماید (سیا، 2002). بدست آوردن حداکثر نتایج از عملیات روانی مستلزم وجود سطح بالایی از انگیزش است و انگیزش ارتباط مستقیمی با سطح آگاهی افراد دارد. در عصر اطلاعات، جهان جدید به شبکه نیرومندی تبدیل شده است که بافت اصلی آن را اطلاعات تشکیل می دهد. در این شبکه به جز گروهی از نخبگان (افراد آگاه و هوشمند) دیگران کنترل خود را بر زندگی خویش و محیط پیرامون از دست داده اند یا به سرعت در حال از دست دادن آن هستند. (ماه پیشانیان، 1383). این موضوع زمینه هر گونه عملیات روانی را به منظور تاثیر گذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار در سطوح مختلف جامعه مهیا می سازد (اردستانی، 1383). امروزه با گسترش نقش عملیات روانی قبل از جنگ و در طی جنگ، بعد جدیدی از جنگ نرم افزاری در صحنه جنگ پدید آمده است که بر خلاف گذشته صرفاً "به سخت افزار و نبرد فیزیکی متکی نیست که در آن انسان و ویژگی های روان شناختی او به خصوص در حوزه تجزیه و تحلیل اطلاعات و آگاهی از

1- Lineberger.

ارتقاء اهداف تعیین شده است. هرچند این قابلیت‌ها و اقدامات، مواردی همچون امنیت عملیات‌ها، فریب نظامی، عملیات‌های روانی، جنگ الکترونیکی، حمله یا انهدام فیزیکی، عملیات‌های ویژه اطلاعات و نیز حملات شبکه رایانه را در بر می‌گیرد اما به آنها محدود نمی‌شود. عملیات‌های آفندی اطلاعات در همه سطوح جنگ انجام می‌شوند؛ بنابراین، عملیات روانی نیز می‌تواند در سطوح استراتژیک، عملیاتی و تاکتیکی به اجرا درآید.

مقاصد عملیات روانی

طرح‌ریزی عملیات روانی نظامی، نه تنها بر اهداف نظامی، بلکه بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی منطقه هدف تأثیر خواهد گذاشت. مقاصد کلی عملیات روانی مشترک عبارت‌اند از:

- 1- کاهش کارایی نیروهای دشمن؛
- 2- ارتقاء توانمندی‌های رزمی نیروهای خودی یا چند ملیتی از راه تغییر یا تعدیل رفتار و نگرش مخاطبان مورد نظر؛
- 3- تسهیل کنترل و بازساماندهی مناطق آزاد شده یا تحت اشغال، همراه با عملیات‌های ارتش - مردم؛
- 4- جلب همکاری و حمایت شرکای ائتلاف یا اتحاد و عناصر بی‌طرف؛
- 5- پشتیبانی و تقویت کمک‌های انسان‌دوستانه، پدافند داخلی کشورهای دیگر یا عملیات‌های نظامی حمایتی در کشورهای خارجی (لی وایت، 1382).

روش‌های عملیات روانی

شناخت دقیق اهداف و سیاست‌های ملی امنیتی - نظامی؛ مهارت‌های طرح‌ریزی عملیات‌های مشترک؛ و درک کامل آداب، سنت‌های اجتماعی و ارزش‌های جمعیت هدف از جمله عوامل تضمین‌کننده موفقیت عملیات روانی محسوب می‌شوند. همچنین، باید افزود که در تدوین و توسعه طرح عملیات روانی، عناصری مانند تحلیل و تحقیق، توسعه، روش‌های انتقال اطلاعات به مخاطب یا محروم کردن وی از برخی اطلاعات ویژه، تأمین ملزومات تولید پیام و یا فعالیت

است که دشمن را وادار سازد نیرو و تجهیزات خود را از جبهه‌ی فعال انتقال داده و سلاح و نیروهای خود را آماده‌ی دفاع از حمله‌ای کند که هیچگاه رخ نخواهد داد.» آنچه اهمیت دارد، این است که هدف عملیات روانی استفاده از طرح‌های تبلیغاتی و شیوه‌های دیگری است که با هدف تأثیر بر آراء، احساسات، رویکردها و رفتار دشمن یا افراد بی‌طرف انجام می‌شود. بنابراین، عوامل اساسی عملیات روانی عبارت‌اند از: برنامه‌ریزی، استفاده از تبلیغات و کمک از روش‌های دیگر برای برقراری ارتباط با افرادی خاص، جمعیت‌های خارجی یا دوست به شیوه‌ای که آنان را وادار سازد تا به تحقق اهداف ملی کمک کنند. (یزدان فام، 1383) عملیات روانی، عملیات طراحی شده برای انتقال اطلاعات گزینشی به مخاطب به منظور تأثیر گذاری بر احساسات، انگیزه، استدلال و در نهایت رفتار سازمان‌ها، گروه‌ها و افراد اطلاق می‌شود. (وکیپدیا، 2007). یکی از تعاریف اولیه عملیات روانی در دهه 1950، از سوی وزارت دفاع امریکا ارائه شد. آنها استفاده اصولی از تبلیغات و فعالیت‌های ارتباطی توسط یک دولت یا مجموعه‌ای از دولت‌ها، به منظور تأثیر گذاری بر دیدگاه‌ها، احساسات، موضع‌گیری‌ها و رفتار گروه‌های دوست، دشمن و بی‌طرف، در راستای تحقق سیاست‌های دولت یا دولت‌های مزبور و اهداف آنها را عملیات روانی نامیدند. عملیات روانی ممکن است پیش از درگیری‌ها، هم‌زمان با درگیری، یا پس از پایان درگیری به فعالیت بپردازد. این بدان معناست که قلمرو عملیات روانی بسیار گسترده بوده و از آن به معنای جنگ سرد یا فعالیت‌های خبری در زمان صلح یاد می‌کنیم. مأموریت اساسی عملیات روانی، تحمیل خواسته‌های خود بر خواسته‌های دشمن به منظور استیلا بر عملکرد او بدون استفاده از ابزارهای نظامی و اقتصادی عادی می‌باشد.

سطوح عملیات روانی

عملیات روانی به عنوان قابلیت در عملیات آفندی اطلاعات شناخته می‌شود. عملیات آفندی اطلاعات به کارگیری تلفیقی قابلیت‌ها و اقدامات محول شده پشتیبانی کننده با پشتیبانی اطلاعات پنهان، به منظور تأثیرگذاری بر تصمیم‌سازان دشمن برای تحقق یا

مانند عملیات روانی غالباً سرنوشت‌ساز خواهند بود. به هنگام جنگ، عملیات روانی در سطوح استراتژیکی، عملیاتی و تاکتیکی می‌تواند موفقیت عملیات در تمامی رده‌ها را افزایش دهد. همچنین اجرای عملیات روانی می‌تواند به همین اندازه در هر دو عملیات آفندی و پدافندی نیروهای متعارف تأثیرگذار باشد. عملیات ویژه را نیز باید یکی از عناصر تشکیل دهنده جنگ مدرن دانست، که ممکن است در حمایت از عملیات‌های نظامی متعارف یا به تنهایی انجام شود. جنگ غیرمتعارف، توسعه پدافند داخلی کشورهای دیگر، شناسایی ویژه، مبارزه با تروریسم و امور غیرنظامی از جمله عملیات‌های ویژه‌ای محسوب می‌شوند که اغلب، عملیات روانی را پشتیبانی می‌کنند. در جدول شماره 1 شیوه‌های مختلفی از روش‌های عملیات روانی را معرفی می‌نماید.

عملیاتی مورد نظر، متنوع است. عملیات‌های نظامی غیرجنگی که ممکن است، عملیات روانی مشترک از آنها پشتیبانی کند، عبارت‌اند از: کمک‌های بشردوستانه و یاری رساندن به آسیب دیدگان حوادث غیرمترقبه طبیعی، کمک‌های امنیتی به کشورهای خارجی، پشتیبانی پدافند داخلی کشورهای خارجی، عملیات مبارزه با قاچاق مواد مخدر و عملیات‌های صلح‌بانی. در عملیات‌های نظامی غیرجنگی که به کارگیری یا تهدید به کارگیری نیروهای نظامی را در بر ندارند، به آموزش و تمرین‌های درون صحنه‌ای اقدام می‌شود تا در هنگام جنگ، اجرای مناسب عملیات روانی امکانپذیر باشد. برای اجرای عملیات‌های نظامی غیرجنگی که استفاده یا تهدید به استفاده از نیروی نظامی را در بر دارند، به کارگیری ابزارهای دیپلماتیک، نظامی، اقتصادی و اطلاعاتی قدرت ملی الزامی است. در این نوع از عملیات‌های نظامی غیرجنگی، اقدامات غیر مرگبار،

جدول 1- روش‌های عملیات روانی

سر در گم کردن	طی مراحل مقدماتی عملیات‌های رزمی، با ایجاد تهدیدی واقعی یا خیالی علیه یکی از حیاتی‌ترین مناطق دشمن، مانند دو جناح یا عقبه، می‌توان وی را به ارزیابی مجدد تصمیم‌هایش برای اجرای عملیات در محورهای مورد علاقه او وادار کرد.
ارسال بیش از حد اطلاعات	غالباً بمباران دشمن با حجم وسیعی از اطلاعات ضد و نقیض را شامل می‌شود.
فلج کردن	ایجاد باور تهدید مشخصی علیه منافع حیاتی یا نقطه ضعف خاصی را گویند.
فرسوده کردن	وادار کردن دشمن به انجام عملیات‌های بی‌فایده که باعث می‌شوند وی با منابع تهی شده به میدان نبرد وارد شود.
فریب	طی مراحل اولیه عملیات‌های رزمی می‌توان دشمن را وادار کرد تا دوباره نیروهایش را به دفاع از یک نقطه تهدید شده مشغول کند.
تکنیک قاطع	دشمن به این باور برسد که باید در مقابل منافع اثتلاف به اجرای عملیات اقدام کند.
آرام سازی	با استفاده از نگرش و رویکردی صلح‌جویانه، هشیاری و بیداری دشمن زایل شود.
بازدارندگی	اقدامی انجام شود تا دشمن تحت تأثیر برتری شما قرار گیرد.
تحریک	دشمن مجبور به انجام عملیاتی شود که به نفع شماست.
تلقین	ارایه اطلاعاتی به دشمن که وی را از نظر حقوقی، اخلاقی، ایدئولوژیکی و ... متأثر کند.
فشار	ارایه اطلاعاتی که جامعه را به نفی اعتبار از حکومت خود ترغیب کند.

عملیات روانی، جنگ نرم و قدرت نرم، مفاهیم نزدیک و مرتبط با یکدیگر هستند که هدف مشترکی را دنبال می‌کنند. در سطور قبل به مفهوم جنگ روانی و عملیات روانی پرداخته شد در ادامه به اختصار به مفاهیم جنگ نرم و قدرت نرم پرداخته شده است. منشاء اصطلاح قدرت نرم به ژوزف نای¹ اواخر دهه

روش‌های فوق از روش‌های مرسوم عملیات روانی است که به روش‌های مختلف علیه نیروهای هدف مورد استفاده قرار می‌گیرند (لی وایت، 1382). روش‌های فوق می‌تواند در عرصه‌های مختلف، نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی به اشکال مختلفی بروز و ظهور نماید، چیزی که به نظر نگارنده در حال حاضر به صورت جنگ نرم مورد استفاده قرار می‌گیرد.

راهبرد جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی

1- Joseph Nye.

طی اسناد 2002 و 2006 به تهدید نرم توجه کرده است رامی توان در محورهای زیر مورد توجه قرار داد:

- 1- حمایت آشکار از صدهای مخالف نظام جمهوری اسلامی ایران توسط بالاترین سطوح تصمیم‌گیری آمریکا
- 2- تعمیق و گسترش تحریم‌ها علیه ایران
- 3- مخدوش و بدنام کردن چهره جمهوری اسلامی در خارج از کشور از راه‌های گوناگون
- 4- تلاش برای محدود کردن روابط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی با ایران
- 5- تلاش برای مشروعیت بخشی، گسترش و توانمندسازی سازمان‌های غیر دولتی حاضر در ایران که مخالف جمهوری اسلامی ایران هستند.
- 6- آموزش عناصر و تشکل‌های خارجه نشین مخالف جمهوری اسلامی و حمایت سیاسی و مالی از آنها.
- 7- دخالت گسترده در امور داخلی ایران در زمینه انتخابات، حقوق بشر، رسانه و مذاهب
- 8- محدود کردن نفوذ جمهوری اسلامی ایران در منطقه
- 9- جلوگیری از دستیابی به فناوری و دانش پیشرفته
- 10- تبلیغ و ترویج دوگانگی حاکمیت در ایران
- 11- راه‌اندازی جنگ عقیدتی و ایدئولوژیک در منطقه
- 12- فعال سازی و حمایت از شبکه‌های رسانه‌ای ضد ایرانی (به نقل از نائینی، 1387)

در این پژوهش شیوه‌های مختلف عملیات روانی دشمن از نظر نیروهای نظامی مورد بررسی قرار گرفته شده است.

روش

روش تحقیق توصیفی، تحلیلی است. در این پژوهش متغیرهای مختلف جمعیت شناختی و روش‌های عملیات روانی، توصیف و روابط آنها مورد تحلیل قرار می‌گیرند. ابزار این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است که از طریق اعتبار محتوایی و آزمون کرنباخ اعتبار سنجی شده است. جامعه آماری شامل بخشی از کارکنان نیروهای نظامی شاغل در یک سازمان نظامی است. انتخاب نمونه‌ها به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. بر اساس فرمول برآورد

هشتاد بازمی‌گردد این کتاب در مخالفت با کسانی تقریر یافت که قدرت آمریکا را روبه افول پیش‌بینی می‌نمودند و آن را نتیجه افزایش هزینه‌ها و کاهش آشکار کارایی نیروی نظامی آمریکا برمی‌شمردند. وی اصطلاح قدرت نرم را در مقابل قدرت سخت به کار برد و به صورت یک پیوستار نرم ترسیم نموده است. در یک انتهای این پیوستار قدرت سخت یا قدرت فرماندهی قرار دارد که توانایی در تغییر آن چیزی است که دیگران آن را با توسل به زور انجام می‌دهند و در انتهای دیگر این پیوستار قدرت نرم یا قدرت گزینشی یعنی توانایی شکل‌دهی به آنچه دیگران از طریق جلب توجه خواستار آن هستند، قرار دارد. ابزار اقتصادی ملموس و تجهیزات نظامی عمدتاً "به قدرت سخت یا زورمدارانه مربوط است، حال آنکه جذابیت فرهنگی و برتری رسوم، نهادها و فناوری‌های اطلاعاتی برای پخش اطلاعات متقاعد کننده به قدرت نرم مربوط می‌شود (نای، 1386). قدرت نرم عبارت است از ابزاری غیر مستقیم برای جذب یک بازیگر به گونه‌ای که بدون استفاده از زور منطبق با خواسته‌های بازیگر دیگر عمل کند و مفروض قدرت نرم این است که بازیگران باید توانایی جذب سایرین به سوی دیدگاه خاص خود را که مشروع و معتبر تلقی می‌شوند، را داشته باشند. اگر بازیگری بتواند سایرین را به دیدگاه خود جذب کند، نیاز به استفاده از منابع پر هزینه تر قدرت سخت کاهش خواهد یافت. قدرت جذب یکی از ویژگی‌های اساسی قدرت نرم در پیوستار رفتار و متشکل از دو عنصر تدوین «دستور کار» و: «جذابیت» است. (به نقل از مرادی، 1387). تافلر (1380) بر این باور است که انقلاب اسلامی گفتمان نوینی را پدید آورده است که بعد نرم و فرهنگی آن ارجح بر سایر ابعاد است. این واقعیت به سبب احیای نظام ارزشی مبتنی بر خصایص فرهنگی هویت نوینی را در مردم جامعه شکل داده است که متمایز از هویت سایر ملل مسلمان است. از دیدگاه بایر (2008) برای رسوخ در هویت فرهنگی مردم ایران و ایجاد فاصله بین ملت و نظام ایران، باید ابعادی را آماج قرار داد که جمهوری اسلامی ایران از آن به عنوان رمز ماندگاری و افزایش قدرت نفوذ خویش بهره می‌گیرد. این استراتژی که پس از جنگ سرد بویژه

20 سال و 32/2 درصد پاسخگویان دارای سنوات خدمتی 21 تا 30 سال می‌باشند. 40/9 درصد پاسخگویان دارای تحصیلات کارشناسی می‌باشند که بیشترین میزان حجم نمونه را به خود اختصاص داده اند. 28 درصد پاسخگویان دارای تحصیلات کاردانی بوده که در رتبه دوم قرار گرفته اند. طیف درجه 11 تا 13 (افسری جزء) با 48/5 درصد بیشترین میزان حجم نمونه آماری را به خود اختصاص داده و طیف درجات امیری با 1 درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. 46/8 درصد پاسخگویان با بیشترین میزان حجم نمونه در جایگاه افسری ارشد شاغل می‌باشند و 28 درصد آنان در جایگاه افسری جزء و 11/4 درصد دیگر در جایگاه امیری می‌باشند.

نمونه، حجم نمونه در این پژوهش برابر $n = 1055$ است.

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان: یافته‌های مربوط به توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان نشان می‌دهد که گروه‌های سنی 30 تا 39 سال و 40 تا 49 سال به ترتیب با 36/9 درصد و 35/3 درصد بیشترین میزان حجم جامعه آماری را به خود اختصاص داده اند. مردان با 93/6 بیشترین حجم جامعه آماری را تشکیل داده اند و زنان با 5/9 درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند.

32/2 درصد پاسخگویان دارای سنوات خدمتی 1 تا 10 سال و 28/3 درصد آنان دارای سابقه خدمتی 11 تا

جدول 2- بررسی میزان استفاده دشمن از تهدید به اقدامات نظامی به عنوان عملیات روانی

سطح معنی داری	کم		متوسط		زیاد		تهدیدات	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
$P<0/000$ $X^2=99/506$ $df=15$	19/8	204	27/6	284	39/7	409	احتمال انفجار و تخریب مراکز و پایگاههای امنیتی و نظامی	1
$P<0/000$ $X^2=82/748$ $df=15$	20/4	211	28/6	295	37/5	387	احتمال ترور فرماندهان عالی نظامی و مسئولان کشوری	2
$P<0/000$ $X^2=88/538$ $df=15$	24/1	246	30/5	312	32/2	329	انجام رفتارهای خشونت بار علیه نظامیان و مرزبانان	3
$P<0/000$ $X^2=102/340$ $df=15$	29	298	29/6	304	28/4	292	احتمال انفجار و تخریب مراکز مسکونی و تجاری و ..	4
$P<0/000$ $X^2=108/977$ $df=15$	33/1	339	26/8	275	26/3	270	احتمال حملات غیر متعارف مانند هسته‌ای و شیمیایی	5
$P<0/000$ $X^2=78/459$ $df=15$	42/2	431	23/5	240	19/9	203	انجام حملات انتحاری	6
$P<0/000$ $X^2=111/633$ $df=15$	7	71	18/7	190	61/6	627	تجهیز دشمن به فناوریهای پیشرفته	7
$P<0/000$ $X^2=97/566$ $df=15$	4/9	97	22	227	55/8	577	تهدیدهای مرزی مانند ادعای مالکیت بر جزایر سه‌گانه	8

نظر پاسخگویان نشان می‌دهد. همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، بیشتر پاسخگویان اقدام نظامی تجهیز

جدول شماره (2) بررسی میزان استفاده دشمن از اقدامات نظامی در روش‌های عملیات روانی علیه ایران را از

- 3- احتمال انفجار و تخریب مراکز و پایگاههای امنیتی و نظامی با 39/7 درصد در حد زیاد
- 4- احتمال ترور فرماندهان عالی نظامی و مسئولان کشوری با 37/5 درصد در حد زیاد
- 5- انجام رفتارهای خشونت بار علیه نظامیان و مرزبانان با 32/2 درصد در حد زیاد
- 6- احتمال انفجار و تخریب مراکز مسکونی و تجاری با 29/6 درصد در حد متوسط.
- 7- انجام حملات انتحاری را 42/2 درصد در حد کم
- 8- احتمال حملات غیر متعارف مانند هسته‌ای و شیمیایی با 33/1 درصد در حد کم مورد استفاده دشمن علیه ایران قرار می‌گیرد.

دشمن به فناوری‌های پیشرفته با 55/8 درصد در حد زیاد به عنوان ابزاری برای استفاده دشمن علیه ایران دانسته اند. آزمون آماری مجذور کای نشان می‌دهد که این تفاوت‌ها با میزان اطمینان 99 درصد معنی دار است ($P < 0/000$).

بررسی اقدامات نظامی دشمن علیه ایران در عملیات روانی از نظر پاسخگویان؛ به ترتیب اهمیت عبارتند از:

- 1- تجهیز دشمن به فناوریهای پیشرفته با 61/6 درصد در حد زیاد
- 2- تهدیدهای مرزی مانند ادعای مالکیت بر جزایر سه گانه ایرانی با 55/8 درصد در حد زیاد

جدول 3- بررسی میزان استفاده دشمن از اقدامات سیاسی و امنیتی به عنوان عملیات روانی بر علیه ایران

سطح معنی داری	کم		متوسط		زیاد		تهدیدات
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
$P < 0/000$ $X^2 = 127/103$ $df = 15$	6/3	66	18	188	65/3	681	1 بیان مطالبی چون صدور آزادی و دموکراسی به ایران
$P < 0/000$ $X^2 = 108/149$ $df = 15$	15/2	158	20/7	215	53/2	553	2 انتساب استبداد و دیکتاتوری به کشور
$P < 0/000$ $X^2 = 130/926$ $df = 15$	12/7	131	21/7	225	54/6	565	3 تحریم انتخابات و دامن زدن به نافرمانی‌های مدنی
$P < 0/000$ $X^2 = 145/181$ $df = 15$	5/2	54	16/8	175	67/6	705	4 تهدید به تصویب قطعنامه علیه ایران در شورای امنیت
$P < 0/000$ $X^2 = 129/971$ $df = 15$	8/6	89	20/4	211	60/3	623	5 به زیر سوال بردن مشروعیت و مقبولیت نظام
$P < 0/000$ $X^2 = 111/511$ $df = 15$	8/5	89	27/9	291	52/5	548	6 تهدیدهای مرزی مانند مالکیت بر جزایر سه گانه ایرانی
$P < 0/000$ $X^2 = 90/036$ $df = 15$	18/7	194	34/4	356	33/8	350	7 راه اندازی انقلاب‌های مخملی مانند گرجستان و
$P < 0/000$ $X^2 = 123/997$ $df = 15$	11/4	118	17/9	186	59/6	618	8 تخریب رهبران و شخصیت‌های برجسته سیاسی کشور
$P < 0/000$ $X^2 = 82/977$ $df = 15$	21/3	219	24/3	249	37/2	382	9 ارسال پیام‌های کوتاه الکترونیکی SMS سیاسی
$P < 0/000$ $X^2 = 94/464$ $df = 15$	12/4	127	21/2	217	50/8	521	10 وبلاگ نویسی و تاسیس سایت‌های اینترنتی مخالف

علیه ایران را از نظر پاسخگویان نشان می‌دهد. همانطور که جداول فوق نشان می‌دهد، بیشتر پاسخگویان تهدید

جدول شماره (3) بررسی میزان استفاده دشمن از

اقدامات سیاسی و امنیتی در روش‌های عملیات روانی

- 3- به زیر سوال بردن مشروعیت و مقبولیت نظام با 60/3 درصد در حد زیاد.
- 4- وبلاگ نویسی و تاسیس سایت‌های اینترنتی مخالف با 50/8 درصد در حد زیاد.
- 5- راه اندازی شورش و اعتصاب صنفی و قومی با 47/1 درصد در حد زیاد.
- 6- ارسال پیام‌های کوتاه الکترونیکی سیاسی با 37/2 درصد در حد زیاد.
- 7- راه اندازی انقلاب‌های مخملی مانند گرجستان با 34/4 درصد در حد متوسط.

به تصویب قطعنامه علیه ایران در شورای امنیت را با 67/6 درصد در حد زیاد به عنوان اقدامی سیاسی و امنیتی برای استفاده دشمن علیه ایران دانسته اند. آزمون آماری مجذور کای نشان می‌دهد که این تفاوت‌ها معنی‌دار است. ($P < 0/000$).

بررسی اقدامات سیاسی و امنیتی مورد استفاده دشمن علیه ایران در عملیات روانی به ترتیب اولویت از نظر پاسخگویان عبارتند از:

1- اقدام تهدید به تصویب قطعنامه علیه ایران در شورای امنیت با 67/6 درصد در حد زیاد.

2- بیان مطالبی چون صدور آزادی و دموکراسی به ایران با 65/3 درصد در حد زیاد.

جدول 4- بررسی میزان استفاده دشمن از اقدامات فرهنگی و اقتصادی علیه ایران

سطح معنی داری	کم		متوسط		زیاد		تهدیدات	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
$P < 0/000$ $X^2 = 152/747$ $df = 15$	2/5	26	13/3	139	74/2	775	دامن زدن به ابتدال فرهنگی و اخلاقی در کشور	1
$P < 0/000$ $X^2 = 137/621$ $df = 15$	10/4	108	21	219	57/9	603	انتشار کتب ضاله و اندیشه‌های تفرقه آمیز	2
$P < 0/000$ $X^2 = 154/355$ $df = 15$	9/5	99	19/7	205	60/1	627	مطالبه آفرینی قومی	3
$P < 0/000$ $X^2 = 148/029$ $df = 15$	7	73	21	218	61/8	641	برجسته کردن فرهنگ غرب و تحقیر فرهنگ ایران و اسلام	4
$P < 0/000$ $X^2 = 123/461$ $df = 15$	9	93	24/2	251	55/6	577	مداخله و تخریب قراردادهای تجاری ایران با سایر کشورها	5
$P < 0/000$ $X^2 = 157/493$ $df = 15$	4	41	16/9	175	86/9	714	گسترش فرهنگ رفاه طلبی و تجمل گرایی	6
$P < 0/000$ $X^2 = 95/682$ $df = 15$	4/4	46	20/9	217	61/9	643	گسترش شبکه تلویزیونهای مخالف (لوس آنجلسی)	7
$P < 0/000$ $X^2 = 137/726$ $df = 15$	5/5	57	14/6	152	86/6	714	حمایت های مالی از جریانات مختلف داخلی	8

درصد در حد زیاد به عنوان اقدامی فرهنگی و اقتصادی برای استفاده دشمن علیه ایران دانسته‌اند. آزمون آماری مجذور کای نشان می‌دهد که این تفاوت‌ها معنی‌دار است. ($P < 0/000$)

جدول شماره 4 بررسی میزان استفاده دشمن از اقدامات فرهنگی و اقتصادی در روش‌های عملیات روانی علیه ایران را از نظر پاسخگویان نشان می‌دهد. همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد، بیشتر پاسخگویان دامن زدن به ابتدال فرهنگی و اخلاقی در کشور را با 74/2

محسوب می‌شود. از این رو کارشناسان غربی همواره بر این نکته تاکید دارند که اگر نظام جمهوری اسلامی ایران از ناحیه مبانی فکری و فرهنگی (اندیشه، رفتار، اخلاق و ...) دچار آسیب شود، در سایر عرصه‌ها نیز دچار مشکل شده و مجبور به عقب‌نشینی خواهد شد. از این رو به جد مورد توجه و تاکید مسئولین نظام قرار دارد. البته باید توجه داشت که توجه به شیوه‌های عملیات روانی دشمن با ماهیت فرهنگی به معنی بی‌توجهی و کم‌اهمیت انگاشتن سایر عرصه‌ها به خصوص عرصه‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی و نظامی نیست. توجه و تاکید نیروهای نظامی در این پژوهش می‌تواند دلیلی بر تاکید بر دکترین «دفاع همه‌جانبه» باشد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که مسئولین و فرماندهان نیروهای نظامی باید همواره آگاهی و شناخت نیروهای نظامی را از شیوه‌های عملیات روانی دشمن مورد رصد و ارزیابی قرار داده و با توجه به تغییر در شرایط محیطی و داخلی، آنرا ارتقاء بخشند.

پیشنهادها

بدین ترتیب پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- 1- بررسی ابعاد عملیات روانی در نیروهای نظامی در اولویت‌های پژوهشی قرار گیرد.
- 2- شیوه‌های نوین عملیات روانی دشمن بررسی شود.
- 3- میزان آگاهی و شناخت نیروهای نظامی نسبت به روش‌ها و شیوه‌های عملیات روانی و مقابله با آن به صورت مکرر بررسی و تعیین شود.
- 4- از یافته‌های پژوهشی برای تدوین دستورالعمل‌های تخصصی عملیات روانی و شیوه‌های مقابله با آن استفاده شود.
- 5- به منظور افزایش میزان آگاهی نیروهای نظامی آموزش‌های متناسب با سطوح تحصیلی، طیف درجات و رشته‌های تحصیلی طراحی شود.

منابع

- بررسی میزان اقدامات فرهنگی و اقتصادی مورد استفاده دشمن علیه ایران در عملیات روانی به ترتیب اولویت از نظر پاسخگویان عبارتند از:
- 1- دامن زدن به ابتدال فرهنگی و اخلاقی در کشور با 74/2 درصد در حد زیاد.
 - 2- گسترش فرهنگ رفاه طلبی و تجمل‌گرایی با 68/9 درصد در حد زیاد.
 - 3- حمایت مالی از جریان‌های مخالف داخلی با 68/6 درصد در حد زیاد.
 - 4- گسترش شبکه تلویزیون‌های مخالف (لوس آنجلسی) با 61/9 درصد در حد زیاد.
 - 5- برجسته کردن فرهنگ غرب و تحقیر فرهنگ ایران و اسلام با 61/8 درصد در حد زیاد.
 - 6- مطالبه آفرینی قومی با 60/1 درصد در حد زیاد.
 - 7- انتشار کتب ضاله و اندیشه‌های تفرقه‌آمیز با 57/9 درصد در حد زیاد.
 - 8- مداخله و تخریب قراردادهای تجاری ایران با سایر کشورها با 55/6 درصد در حد زیاد.

بحث

یافته‌های این پژوهش بیانگر آنست که از نظر پاسخگویان شیوه‌های عملیات روانی دشمن علیه جمهوری اسلامی ایران به ترتیب با ماهیت فرهنگی سیاسی و در نهایت نظامی صورت می‌پذیرد. این یافته‌ها با تحلیل شرایط محیطی و بررسی وضعیت داخلی نظام جمهوری اسلامی انطباق بسیار خوبی دارد و نشان می‌دهد که نیروهای نظامی در جمهوری اسلامی ایران از قدرت تحلیل خوبی برخوردار هستند. چرا که یافته‌های پژوهشی و تحلیل کارشناسان علوم راهبردی و امنیتی نشان از آن دارد که بیشترین اقدام دشمن در حال حاضر علیه جمهوری اسلامی ایران دارای ماهیتی فرهنگی است. چرا که از یک طرف نقطه قوت جمهوری اسلامی ایران پایبندی به فرهنگ غنی اسلامی و ایرانی محسوب می‌شود و از طرف دیگر همین موضوع، مهمترین نقطه آسیب‌پذیری آن

- 19- H:\psychological-warfare.htm, Recent military psychological warfare methods Copyright © 2007 Answers Corporation. All rights reserved. Terms of Use Privacy Policy IP Notices Disclaimer.
- 20- H:\psychological-warfare.htm Propaganda Warfare Copyright © 2007 Answers Corporation. All rights reserved. Terms of Use Privacy Policy IP Notices Disclaimer.
- 21- Paul M. A. Linebarger. Psychological Warfare. International Propaganda and Communications. ISBN 0-405-04755-X (1948). Revised second edition, Duell, Sloan and Pearce (1954).
- 22- Daniel Lerner. Psychological Warfare Against Nazi Germany: The Sykewar Campaign, D-Day to VE-Day. ISBN 0-262-12045-3 or 0-262-62019-7 (1949).

- 1- اردستانی، حسین، عملیاتی سازی عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، شماره 6، (1383).
- 2- بیابان نورد، علیرضا، انقلاب اطلاعات و مجازی سازی، فرصت‌ها و چالش‌ها، فصلنامه عملیات روانی سال دوم شماره 5 تابستان، (1383).
- 3- فلیپ، کانتر، عملیات روانی تاکتیکی در پشتیبانی از عملیات‌های رزمی، در مجموعه مقالات کتاب، تبلیغات و جنگ روانی، ترجمه حسین حسینی، پژوهشکده علوم دفاعی - استراتژیک، دانشگاه امام حسین(ع)، (1372).
- 4- کریمی نیا، پریسا، پخش رسانه‌ها، ارزیابی تاثیر و پس از آزمون فرآورده‌های عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، شماره 5 تابستان (1383).
- 5- لی وایت، گری، عملیات روانی در قرن بیست و یکم، ترجمه سید حسین محمدی نجم، فصلنامه عملیات روانی، سال اول، شماره 1، بهار (1382).
- 6- ماه پیشانیان، مهسا، گفتمان مجازی و رسانه‌های گروهی، فصلنامه عملیات روانی، شماره 6، (1383).
- 7- مرادی، حجه الله، عملیات روانی اسرای جنگی بازداشت شده نظامی و غیر نظامی دشمن، فصلنامه عملیات روانی، شماره 5، تابستان (1383)
- 8- معاونت عملیات دایره عملیات روانی امنیتی، پروژه دلتا، (1384).
- 9- معاونت فرهنگی، مدیریت مطالعات عملیات روانی، نحله‌های فکری در تنظیم مناسبات امریکا با ایران، (1384).
- 10- معاونت فرهنگی. س، م، س، اسناد و مدارک عملیات روانی، (1384).
- 11- نائینی، علی محمد، مبانی ماموریت سپاه در مقابله با تهدیدات نرم با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) فصلنامه علمی - تخصصی عملیات روانی، سال پنجم، شماره 2، پاییز 1387.
- 12- نای، جوزف (1387) قدرت نرم، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.
- 13- Price T Bingham . Transforming Warfare With Effects –Based joint Operation – Command and Control Aerospace powejournal , spring.(2001)
- 14- CIA TEXT BOOK on Psychological Operations in Guerrilla warfare A:/PSYCHO .htm ,2002
- 15- Coker,Christopher ,(2002), Humane Warfare, London and New york , Routledge
- 16- H:\Scholars perfect psychological warfare techniques.htm ,Simpson Christopher(1996), Scholars Perfect Psychological Warfare Techniques (New York: Oxford University Press, 1996 paperback), pp.48-51:
- 17- H:\psychological-warfare.htm, Peter Caddick-Adams Military History Companion Copyright © 2007 Answers Corporation. All rights reserved. Terms of Use Privacy Policy IP Notices Disclaimer.
- 18- H:\psychological-warfare.htm, Wikipedia, the free encyclopedia.This article may require cleanup to meet Wikipedia's quality standards. (January 2007)